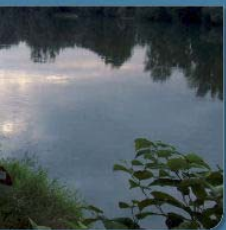
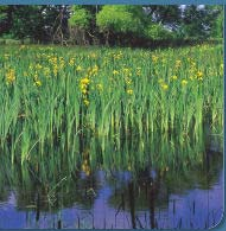

A védett területekre vonatkozó egyedi intézkedéseken kívüli intézkedések hatása a védett területekre

Várható eredmények és felmerülő
veszélyek

Magyar Emőke (ÖKO Zrt.)

Szakmai Fórum 2009. szeptember 8.

Intézkedési csomagok (ICS)

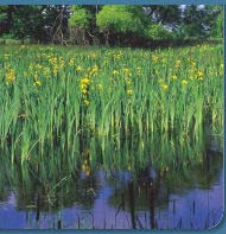
- Vgt tervezés: hasonló típusú intézkedések intézkedési csomagokban
- 17 csomag
- ebből 1.-14. tipizált (pl. területi agrár, települési, vizek medrét, partját érintő, létesítményekre vonatkozó, szennyvizes, ivóvizes) ICS
- 15. károsodott élőhelyekre, védett területekre egyedi ICS
- 16. szennyezés megelőző, egyéb ICS
- 17. általános (vizsgálat, monitoring, engedélyezés, stb.)

Az intézkedési elemek megfogalmazásának alapelve:

a jó ökológiai állapot (természetes víztestek),

a jó ökológiai potenciál (erősen módosított, mesterséges víztestek) megőrzése, elérése

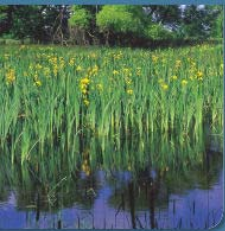
Azon védett területekhez kapcsolódó problémák megoldása prioritást élvez (megvalósítás 2015-ig), ahol a víz állapotának megőrzése vagy javítása a terület védelmének fontos tényezője

Az egyes csomagokban szereplő intézkedések várható hatása a védett területekre 1.

IP1. Területi agrár ICS

- kedvező hatással lehetnek az agrár-környezetvédelmi intézkedések és a művelési mód váltás (TA1-TA5)
- TA1 (dombvidék), TA3 (síkvidék): agrár-környezetvédelmi beavatkozások (szennyezést kizáró, ill. csökkentő tápanyag- és növényvédőszer-használat, vetésszerkezet, agrotechnikai eszközök alkalmazása), művelési mód váltás művelési ágon belül (pl. kevésbé intenzív használat, táblásítás változtatása)
- TA2 (dombvidék), TA4 (síkvidék) művelési ág váltás (szántó gyeppé konverzió pl. a 12 % feletti lejtőszögű területeken, erdősítés)
- területileg 2015-ig kifejezetten a nitrát érzékeny, az után az erózió érzékeny területek is
- TA6 (víztakarékos növénytermesztés) és TA7 (állattartó korszerűsítés) hatása elhanyagolható
- védett területeknél, ill. ezek hatásterületén, ha van nitrát- vagy erózió érzékeny, akkor vonatkoztatható
- negatív hatás lehet TA5 (belvíztározó helykiválasztás)

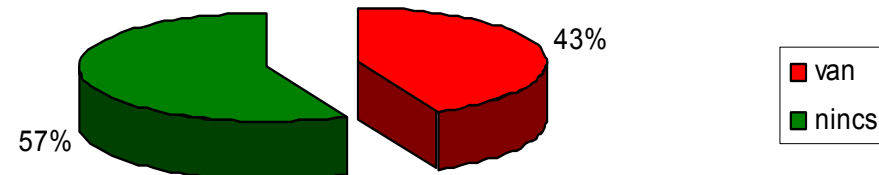

Az egyes csomagokban szereplő intézkedések várható hatása a védett területekre 2.

IP2. Vízfolyások árterére vagy hullámterére, az állóvizeket övező növényzónákra vonatkozó agrár ICS

- mind kedvező hatású lehet: HA1=árterület helyreállítása (pl. töltés megnyitás, áthelyezés), HA2=földhasználat átalakítása a víztestek mentén (10 m-en belül ne legyen szántó, helyette erdősáv, gyeperdő), HA3=partmenti védősáv kialakítása (előző kiegészítő int.)
- természetesebb, az eredetihez közelebbi növényzónáknak ad teret a felszíni víztestek mellett, ökológiai folyosó hálózat növekedése
- **honos, tájbaillő fajtákkal kell megvalósítani**
- elsősorban a védett területeken belül megvalósítva hathat a védett területek állapotára (ill. ökológiai folyosó hatás lehet tágabb), HA1 elsősorban dombvidéki kisvízfolyásokon
- **kulcs a FENNTARTÁS!!!** (negatív hatás ??? – szerintem nem várható)

Területhasználati konfliktus
(az összes védett %-ában)

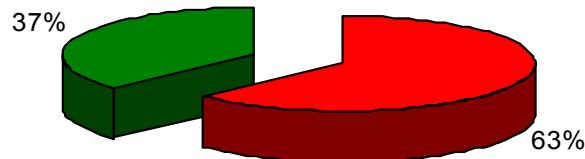

Az egyes csomagokban szereplő intézkedések várható hatása a védett területekre 3.

IP3. Vízfolyások és állóvizek medrét érintő ICS

- HM1-HM4 és HM6 = mederrehabilitáció, HM5, HM7 mederkotrás – hatás igen jelentősen függ a megvalósítás módjától
- maga a megvalósítás szinte mindig értékvesztéssel, pusztulással jár – időben és térben meghatározható módon
- várhatóan itt éppen nem a védett területekre kell koncentrálni, hanem a hatásterületekre, hogy több, jobb minőségű víz érkezhessen a védett területre
- védetten elsősorban az átjárhatóság biztosítását szolgáló beavatkozásokat kell szorgalmazni (a meder jelentősebb alakítása nélkül), illetve a természetvédelmi célból szükséges mederkotrást, alakítást
- HM6-nál (település, üdülőtérület) is figyelemmel kell lenni az ökológiai szempontokra, kiemelten, ha alatta védett terület van
- **jól elvégezve lehetnek ökológiai előnyök**

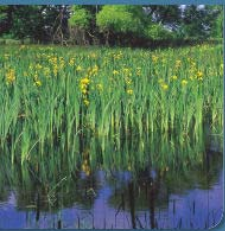
Medermorfológiai problémák
(az összes védett %-ában)

Az egyes csomagokban szereplő intézkedések várható hatása a védett területekre 4.

IP4. Völgyzárógátas tározókra vonatkozó ICS

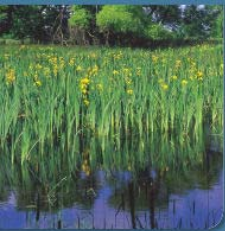
- **VG1=tározók üzemeltetésének módosítása az alvízi ökológiai-vízminőségi szempontok alapján (vízszint-ingadozás csökkentése, szabad tározótér, szükség esetén vízleeresztés, akár felhagyás; VG2, VG3 jó halászati, ill. horgászati gyakorlat, elsősorban a többlet tápanyag bevitel elkerülése**
- a jó gyakorlat jogi szabályozása
- terheléscsökkentő beruházások ösztönzése a Halászati OP-ból
- **megfelelő halszerkezet fontossága!**
- eredmény kiegyenlítettebb, az ökológiai vízigényeknek megfelelőbb vízellátás, jobb vízminőség egyértelmű előny
- területileg inkább védett területen kívül várható, hatásterület miatt lehet kedvező hatás
- **feloldhatatlannak látszó ellentét!!! (halászat, horgászat)**

Az egyes csomagokban szereplő intézkedések várható hatása a védett területekre 5.

IP6 Duzzasztóművekre, zsilipekre vonatkozó ICS

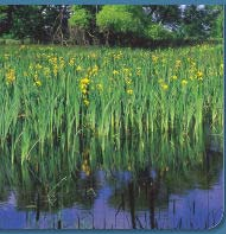
- alapelv a jobb átjárhatóság és a kiegyenlítettebb üzemeltetés = ez kedvező elmozdulást jelenthet
- DU1 a duzzasztóknál: kritikus tavaszi-nyári időszakban az üzemrend összehangolása az alvízi követelményekkel, az ökológiai vízigény biztosítása, torkolati duzzasztóknál a gravitációs kapcsolat helyreállítása, akár a duzzasztás megszüntetése is
- DU2 zsilipeknél: vízkormányzás természetes vízjárás szerint
- DU3 hallépcsők, megkerülő csatornák létesítése (ahol más beavatkozással az átjárhatóság nem biztosítható) – egyedi mérlegelés
- a védett területek állapotát kedvezőtlenül befolyásoló műtárgyaknak **prioritást** kell kapnia (helyileg akár védett, akár nem védett területen lehet) !!!
- ökológiai előnyök az átjárhatóság növekedése és a természetközelibb vízjárás következményeként
- **szoros együttműködést igényel a műszaki tervező, az üzemrend kialakítója készítő és az ökológusok között**
- kiegészítő intézkedés: engedélyek felülvizsgálata

Az egyes csomagokban szereplő intézkedések várható hatása a védett területekre 6.

IP6. A kikötőkkel és a hajózás fenntartásával kapcsolatos ICS és IP7: Települési ICS

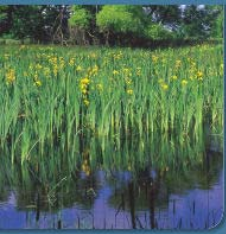
- Kikötők, hajózó utak átalakítása az ökológiai szempontok figyelembe vételével – elvben kedvező (bár nem túl nagy jelentőségű)
- **KRITIKUS PONT – feloldhatatlannak látszó ellentét** (hajózhatósági elvárások az EU felől ill. a hajózó út ökológiai szemléletű átalakítása)
- Területileg elsősorban a kiemelt víztestek (Balaton, Duna, Tisza, Tisza tó)
- Települési: TE1 = hulladéklerakó rekultiváció, új korszerű lerakók létesítése (valószínűleg más források); TE2 = csapadékvíz elvezetés, kezelés TE3 = egyéb szennyezőforrások (pontoszerű szennyezés, közterület fenntartás, temetkezés)
- területileg a kikötők és a települési inkább védett területeken kívül (települési belterületek), hajózó út többnyire védett (Natura 2000)
- mindkét intézkedési csomag eléggé áttételesen és várhatóan csak kis mértékben hathat kedvezően a védett területek állapotára (amennyiben valóban ökológiai szempontok szerint kerül megvalósításra)

Az egyes csomagokban szereplő intézkedések várható hatása a védett területekre 7.

IP8 és IP9. Kommunális szennyvízelhelyezésre vonatkozó intézkedési csomag, felszíni és felszín alatti vizeket érintő ICS

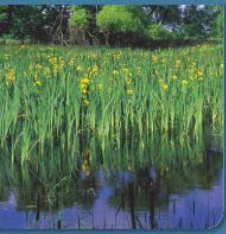
- a felszíni és felszín alatti programok összefüggnek
- SZ1 és CS1 = Szennyvíz Program, SZ2 = telephatásfok növelése, SZ3 = hígítási viszonyok javítása, SZ4 = ipari terhelés csökkentés, SZ5 = illegális bevezetések megszüntetése, CS2 = SZP-n túli csatornázás, CS3 = meglévőknél a rákötések serkentése, CS4 = csatorna hálózat rekonstrukció, CS5 = zárt táozók + elszállítás, CS6 = szikkasztás kiváltása más módszerekkel, Cs7 = természetközeli tisztítás, cS8 = szennyvíziszap szakszerű elhelyezése
- alap: szennyvízprogramok – terheléscsökkentés kedvezően hathat a védett területek állapotára is – viszonylag lokális környezetben (kiemelendő a CS7)
- megvalósítás módja jelentősen befolyásolja
- **veszélyforrás: még további befogadó terhelés számos esetben** (több csatorna, több bevezetés, több kapacitás) – milyen módon lehetne a szennyvizeket helyben tartani és fokozott tisztítás után helyben hasznosítani
- a befogadónál hathat számottevően a védettekre

Az egyes csomagokban szereplő intézkedések várható hatása a védett területekre 8.

IP10 Felszíni vizekbe történő pontszerű bevezetésekkel kapcsolatos egyéb ICS, és IP11. Az ivóvízellátás minőségét és biztonságát javító ICS

- PT1 = halastavakból történő vízeleresztés, PT2 = ipari és termásvíz bevezetések, PT3 = szűrőmező
- egyértelmű kedvező hatások a beeresztési pont alatti védett területek állapotában
- PT3 az előző javaslat első lépése (visszatartás, hasznosítás)
- ivóvízre ható beavatkozások (vízkezelési technológia, vagy más vízbázis; biztonságba helyezés, alternatív vízbázis) első látásra csak igen áttételesen hat
- a biztonságba helyezés és tartás lehet kedvező a szennyezőforrások lokalizálása, felszámolása, védőterületen alkalmazott szabályok betartatása által
- átfedés kell a vízbázis és a védett terület között, hogy az állapotjavulás megvalósuljon

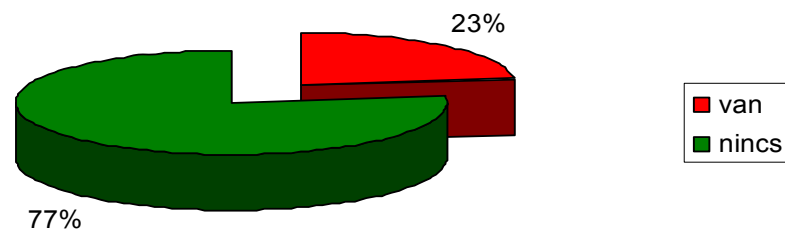

Az egyes csomagokban szereplő intézkedések várható hatása a védett területekre 9.

IP12 és IP13 Felszíni vízkivételekkel, ill. átvezetésekkel és felszín alatti vízkivételekkel kapcsolatos ICS

- FE2 (víztakarékosság), FE3 (új vízkivételi helyek igénybevétele), FA2 (energetikai haszn. vizek visszasajtolása) csak áttételes és kis mértékű hatása lehet a védett területek állapotára
- **FE1** = felszíni vízhasználatok (vízkivételek, vízátvezetések) fenntartható megvalósítása az ökológiai szempontból szükséges mederben hagyandó vízhozam figyelembevételével, a **FE4** vízkormányzáshoz kapcsolódó intézkedések, **FA1** = felszín alatti vízkivételek korlátozása és **FA3** = engedély nélküli vízkivétel visszaszorítása **alapvető fontosságú**
- Mindegyik jelentős kedvező hatást okozhat, egyes területeken ez a legfontosabb intézkedés csomag
- Kiegészítő intézkedés: Vízkivételi engedélyek felülvizsgálata

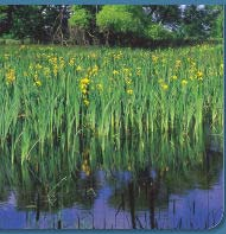
Vízkivétel okozta problémák
(az összes védett terület %-ában)

Az egyes csomagokban szereplő intézkedések várható hatása a védett területekre 10.

IP14 Szennyezett területek és haváriák veszélyességét csökkentő és IP16 Egyéb, a vizek szennyezését megelőző ICS

- IP14 = kármentesítés, kárelhárítási tervek, szennyezőanyag bevezetés korlátozása
- IP16 = utak, vasutak szennyezésének csökkentése, szakszerű kútkiképzés
- áttételesen és várhatóan kis mértékben hathatnak a védett területek állapotára
- hatás elsősorban a felszín alatti vizek minőségének javulásán keresztül lehet kimutatható
- **IP15 KÁROSODOTT ÉLŐHELYEKRE É VÉDETT TERÜLETEKRE KAPCSOLATOS INTÉZKEDÉSEK**
- IP17 Átfogó intézkedések: vizsgálatok, engedélyezések felülvizsgálata, monitoring, adatszolgáltatás, információcsere, képességfejlesztés – szintén csak áttételes hatások

Gondolat ébresztő kérdések a vitához

- Elegendőnek tartják-e az intézkedési csomagokban megfogalmazott intézkedéseket a problémák kezelésére? Javasolnak-e az előzőeken kívül új intézkedést?
- Amennyiben a tervezett intézkedések a VKI intézkedési csomagjainak megfelelően valósulnak meg, érzékelhető eredményekre juthatunk-e a vizek mennyiségi és minőségi állapotát tekintve?
- Elegendőek-e a megfogalmazott intézkedések az ökológiai állapot javításához?
- Milyen időtávon látják reálisnak az intézkedések megvalósulását, főként az ökológiai eredmények elérése tekintetében?
- Megfelelő eredményeket hozhatnak-e az intézkedések a víztől függő védett területek állapotában?
- Amennyiben a VKI szemléletének megfelelően valósulnak meg az intézkedések, látnak-e veszélyeket? Milyen kedvezőtlen folyamatoktól kell tartanunk?

